

Bijdrage aan Algemene Beschouwingen van Jan Marijnissen

Jan Marijnissen, fractievoorzitter van de SP, vroeg op zijn weblog om bijdragen voor de Algemene Beschouwingen. Hier een paar ideeën die ik hem mailde.

Geachte heer Marijnissen,

Wij kennen elkaar (nog) niet, dus zal ik zo de aanhef van deze mail doen.

Verder zal ik deze mail ook vrij kort houden. U vroeg om punten "Algemene beschouwingen":

Wat vind u van de staat van het land?

Het land is jaren verwaarloosd. De grondlegger van het Nederlandse sociale gezicht, de liberaal Samuel van Houten die kinderarbeid onder 12 jaar verbod, kreeg gezelschap van allerlei lieden die vonden dat de eigen verantwoordelijkheid van Nederlandse burgers moest worden uitgehold, en dat de overheid een soort "super-verzekering" moest worden tegen allerlei ongemakken die het leven meebrengt. Op zich mag iedereen van alles vinden, maar helaas werden besluiten genomen die een zware hypotheek legden op latere generaties. Vooral de generatie van na de oorlog, de baby-boomers, heeft het zich allemaal goed geregeld. Mooie huizen die super in waarde stegen door de huisvestingspolitiek die ze vestigden, de mooiste banen met veel zekerheden, hogere beloningen voor ouderen dan voor jongeren, enzovoort. Ik heb geen compassie met baby-boomers die zich niet van alles hebben toegeëigend. Het is toch niet zielig om "normaal" te zijn? Voor werk waar ze geen zin in hadden werden mensen uit verre buitenland gehaald, die hard moesten werken in slechte huisvesting, maar die nooit echt mochten meedoen. Dat alles werd bedekt met een vergiftigde mantel van liefde. De overheid als hangmat, leidend tot desinteresse, gemakzucht, valse zekerheden.

Welke zaken storen u het meest?

Nu begint steeds meer duidelijk te worden dat de krakende wagen uit elkaar dreigt te vallen. Er wordt onvoorstelbaar veel geld rondgepompt, er zijn hele circussen van ambtenaren die met elkaar vergaderen over van alles en nog wat zonder ooit een burger of ondernemer te spreken, iedereen heeft op een of andere manier wel ergens een voordeeltje. De ontwarring van die kluwen gaat op de eerste plaats ten koste van de modale en net geen modale burger. Immers, dat zijn mensen die best hun broek kunnen ophouden, en die eerst

teloorgang van de voordeeltjes zien, terwijl ze wel nog moeten betalen voor de voordeeltjes van anderen, de mensen die het echt nodig hebben. Sorry voor het woord "voordeeltjes", enigszins gerelateerd aan het profijtbeginsel, ik zeg hoop ik duidelijk dat er mensen zijn die niet kunnen zonder de gedwongen solidariteit van anderen. Maar die groep is veel kleiner dan wie er nu aan de tiet van de overheid hangt. Dat is zowel de dure villabewoner met tophypotheek, als de Nederlandse boer met EU-subsidie (laat staan Neder-Franse...), als de koninklijke hoogheid met kinderbijslag, als de net niet modale arbeider die huursubsidie krijgt omdat door onnavolgbaar beleid zijn huur elk jaar zo veel is gestegen dat hij het niet (meer) zelf kan betalen (terwijl de kwaliteit van de woning niet zoveel procenten is gestegen).

Uiterst pregnant is het verschil tussen burger en consument. De burger wil alleen scharrelvarkens en koeien die buiten lopen, de consument koopt het goedkoopste vlees dat er is. De burger wil mooie structuren als de NPS in stand houden, de consument wil gewoon Pino zien om kwart voor zeven, maakt niet uit op Nederland 1, 2, 3 of Talpa. De burger praat overigens over Talpa als pulp-TV, de consument heeft het station al op 9,4% marktaandeel gezet (beoogd was 10% tegen Kerst, op 0,6% heeft John de Mol de target al gehaald, dus). De burger maakt zich druk om de beperkte verstrekking van dure medicijnen die kankerpatiënten slechts een paar weken langer te leven geven, de consument klaagt over de 10% jaarlijkse premiestijging. Idem wil de burger onbeperkt alle medische zorg hebben die maar voorradig is, terwijl de consument dat niet wil en ook niet kán betalen. De burger wil nog steeds een multiculti samenleving want we zijn toch allemaal mensen, de consument verhuist uit zwarte wijken en grote steden en doet zijn kinderen op witte scholen.

En de media gebruiken deze verschillen voor hun krantenverkoop en kijkcijfers. "De regering wil Pino van TV halen", "De regering laat mijn moeder de hele dag in pyjama in haar stoel zitten in het verzorgingshuis", "Het gezin van Afghaanse Annie wordt door Balkenende uit elkaar gehaald", enzovoort. Veel kranten bevatten in toenemende mate meningen van mensen, "de stem van de burger", in plaats van feiten weer te geven, zoals feitelijk "consumentengedrag". De politiek in veel steden, maar ook Den Haag, gaat te veel over incidenten, in plaats van de visie op de toekomst, en het dagelijkse handwerk van wetgeving.

Een voorbeeld. Ik bak elke week een trommel vol koekjes. Zo'n dertig. Daar komen andere mensen er vijftien uit eten. Eerst vonden ze dat fijn, maar later een gewoonte, en zelfs een recht. Ik zat er

niet zo mee, want er zijn mensen bij waarvan ik weet dat ze anders de thee en koffie zo zonder koek moeten gebruiken, en dat is niet goed voor de maag. Maar de laatste tijd komen er steeds meer mensen bij waarvan ik mij afvraag of die niet zelf koek kunnen bakken. Bovendien wordt het duurder om de koek te maken. Maar als er maar 25 koekjes in de trommel zitten, halen ze er evengoed 15 uit, en klagen ze zelfs dat ze er niet meer mogen nemen. De bedankjes uit het verleden zijn uitgestorven.

Wat vindt u van de aanpak van de regering?

Qua slagvaardigheid is dit de top van wat we hebben gehad. Van Agt I met Bestek '81 kon er wat van, Lubbers I met zijn no-nonsens ook, maar al deze kabinetten lieten heilige huisjes vaak staan. Pas Balkenende II durft dat aan te gaan. Nogal fors, overigens, waardoor inderdaad vermeende zekerheden op de tocht kwamen. Wie in een rieten huis woont in een groeiende vlammenzee zal boos zijn als de zekerheid van het dak wordt weggenomen, en pas weer enigszins vertrouwen krijgen als het stenen huis er staat dat de vlammenzee kan weerstaan.

Mijn ergernis is de stijging van de staatsschuld. We betalen ieder ongeveer 900 Euro aan rente per jaar. En nu wordt min of meer geaccepteerd dat de overheid tot 3% van het bruto binnenlands product blijft bijmaken, in plaats van juist in te lopen. Ook Balkenende en Zalm zijn niet in staat om de boeken sluitend te krijgen, en dat verwijt ik vooral Zalm. Al wordt veel gescholden op Den Uyl's enige kabinet, de opvolgers laten nog steeds ons (!) geld door hun vingers glijpen.

En waarvoor? De overheid is per definitie niet in staat tot slagvaardigheid, efficiëntie, oplossingen. Trek dan ook niet zo'n grote broek aan. Hetzelfde kwaliteitsniveau kan worden gehaald met veel minder geld.

Wat zou op welke manier beter kunnen?

Op de eerste plaats kan veel theoretisch beter, maar in de praktijk niet, en dat moet je ook niet proberen, omdat elke extra inspanning boven het huidige kwaliteitsniveau substantieel meer moeite kost (wet van Gossen). Slechts in enkele gevallen is dat nodig.

De overheid moet er in principe slechts voor zijn om te zorgen voor goed onderwijs voor iedereen en uitstekend onderwijs voor wie daar ons land beter mee kan maken, goede gezondheidszorg voor iedereen en luxe extra's die de overhead drukken voor wie dat wil betalen, een ongesubsidieerd goed dak boven het hoofd voor iedereen en slechts subsidie voor wie dat nodig heeft (en behoud van gemengde wijken), veiligheid

voor iedereen 24 uur per week en 7 dagen per week (maar geen overdreven naïviteit of overspannen verwachtingen zoals nu met wijkagenten die om 5 uur naar huis gaan of idiote bewaarplicht van tera-hoeveelheden gegevens), een goed basisinkomen voor iedereen (is er al, maar nu nog de vrijheid om je geld ook over de balk te gooien, (inkomens)verzekeringen en pensioenen expres niet aan te gaan, en vrijheid om schulden te maken, en over dit alles vrijer te communiceren).

En ophouden met flauwekul, zoals:

1. De pyjamadagen van vader en moeder (of opa en oma) zijn niet het gevolg van Balkenende, maar van slap management. Bewijs: mijn bureaus van Humanitas Rotterdam. Meer aandacht voor het te snel doorverwijzen van patiënten door huisartsen naar specialisten. 90% Van patiënten van huisartsen heeft "niks". Schop-onder-de-kont in het ziekenfondspakket? In ieder geval zsm daling van de premies voor gezondheidszorg. Er zijn grote besparingen te halen, daar, met daling van wachtlijsten en stijging van kwaliteit. Laten zien dat het flauwekul is dat rollator en toiletpapier uit de AWBZ worden betaald. Organen als RIO zijn overbodige schakels. En waarom betalen ouderen in verzorgingshuizen niet gewoon zelf voor hun eten? Wat is er sociaal aan dat ze vaak automatisch aan de gaarkeuken verbonden zitten? Zelf betalen is macht!

2. Een redelijke woning voor iedereen. 95% Van alle huurwoningen is gereguleerd, en daarmee psychologisch belast (en natuurlijk ook financieel...). Dat is stom! Bijna elke koopwoning is voorzien van een ruime hypotheek. Soms zonder ooit af te lossen. De eigen woning was ooit de oudedagsvoorziening. Waar is die tijd gebleven? En let op: door de prijsopdrijving van de hypotheek moeten huurwoningen, bedrijfspanden en andere grondgebonden voorzieningen in prijs concurreren met die koopwoningen. Als, om maar wat te noemen, de gezondheidszorg 50 miljard Euro per jaar kost, dan valt met de vuistregel dat 1/3 wordt besteed aan huisvesting, en het vermoeden (nog te onderbouwen) dat er 25% "lucht" zit in de huisvestingstarieven, zeker 3 miljard aan overheidsuitgaven te besparen... Om te zwijgen van militaire complexen, diverse lagere overheidsdiensten (kantoren, werkplaatsen, werven), onderwijs, onderzoeksinstellingen, enz. Op lange termijn is daar veel geld uit te halen. Op korte termijn moeten aanzetten worden gemaakt voor het garanderen van een redelijke woning aan iedereen (ook goedkope 3-kamer appartementen, van 2-300 Euro per maand), het afschaffen van hypotheekrenteaftrek (vervangen door eventuele starterssubsidie voor kopers) en het afschaffen van de huursubsidie. Wie geen staatshulp nodig heeft, krijgt hem ook niet, maar moet al binnen een paar jaar kunnen rekenen op lagere woonlasten en

mogelijk lagere belastingen. Momenteel is het zo dat de belastingbetaler wél veel geld kwijt is, en ook nog de voordeeltjes moet inleveren zonder uitzicht.

3. Doorgaan met aanpassingen in de sociale zekerheid. Vind een manier om door het cordon sanitaire heen te breken van conservatief links. Zie het artikel "Einde aan de massataks" in het archief van NRC Handelsblad als illustratie hoe scheef alles is geworden.

4. De enige financiële campagne: "Ik wil mijn 900 Euro terug". We betalen ieder 900 Euro rente op de staatsschuld per jaar. In Nederland denkt iedereen dat we "van Europa" onder 3% budgetoverschrijding moeten blijven. Meer campagne daarop. Wat als Jan Modaal zelf 3% budgetoverschrijding per jaar gaat doen? Naar de burger toehalen, en bijv. 500 Euro beloven per 2011 (einde volgende kabinetsperiode).

Met vriendelijke groet,

Rotterdam, september 2005
Joost Smits, bestuurskundige en politiek actief op
lokaal niveau in Rotterdam
www.prize.nl/jsmits/pol